

J. P. Mynsters prædiken 9. søndag efter trinitatis

Taler

Jakob Peter Mynster
Biskop

Dato

5. august 1849

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Lukasevangeliet kapitel 16, vers 1-9.

- 1 Du, o Gud! Er den Evige, og dig omstraaler Evighedens Lys. Vi færdes i det
Timelige, vi kaldes Tidens Børn, thi Tidens Bølge hæver os frem, og nedsænker
os atter. Dog, o Gud! Kaldes vi jo ogsaa dine Børn, og det Liv, som du tændte i
os, kan ikke udslukkes. Ak! Der ere de, som forsøge at qvæle det, og derved
5 hengive sig til stedse voxende Qvaler. Men dem, der i sig nære og pleie det evige
Livs Flamme, skienker du stedse Mere, og for dem er Intet forgængeligt uden
Jordblivets Forfængelighed, dets Møie, Kummer og Besmittelse, thi hvad der er
ædelt og godt er evigt, som du er evig. Amen.

10

Evangelium: Luk. 16, 1-9.

- Herren har atter taler til os i en Lignelse. Saaledes taler han saa ofte, og stedse
tager han sine Billeder fra de ganske sædvanlige Forhold, og ved disse ligner han
15 de høieste, guddommelige Ting. Hvorledes kan her en Lighed fremkomme?
Den fremkommer ikke, søges ikke, digtes ikke vilkaarligen, thi den er der
allerede, og frembryder sig af sig selv. Efterdi, som Apostelen siger, de Ting, som
sees, ere blevne af dem, der ikke vare tilfyne, saa ere de synlige Ting dog en
Aabenbarelse af de usynlige, der er i det Jordiske stedse en, om end
20 ufuldkommen, svag, forvansket, Afbildning af det Himmelske.

- Naar vi ville danne os en Forestilling om Gud, da kunne vi vel ikke hente denne
fra de Ting, vi see omkring os, thi ingen af disse er skabt i Guds Lignelse, men,
efterdi Gud er en Aand, vende vi Betragtningen til Menneskets Aand,
25 Mennesket er skabt i Guds Billede, og hvor forvansket, besmittet endog dette
Billede er blevet, Ligheden er dog ikke ganske tabt.

Naar vi da tænke os, hvad der i Mennesket er blevet tilbage af den oprindelige
30 Herlighed, eller hvad der er fremkommet paany i de Gienfødte, som fornyes
efter hans Billede, som skabte Mennesket, naar vi i Tanken befrie dette fra det
Mangelfulde, Forvanskede, Besmittede, da have vi en, vistnok ufuldkommen,
men dog sand og levende Forestilling om Gud i hans evige Herlighed. Saaledes
er der ogsaa i de menneskelige Samfund en Lighed med Det, der i sin
35 Fuldkommenhed er i den høiere Tingenes Orden, ja vi erkiende det let, at de
Ord, hvilke vi bruge om de menneskelige, jordiske Forhold, dog der ikke have
den fulde Betydning, men først faae den, naar de henføres til Høiere, det
Overjordiske.

40 I vort Evangeliums Lignelse fremstilles en jordisk Herre og hans Huusholder;
thi der ere Mange, som paa Jorden kaldes Herrer, som byde i et større eller
mindre Omraade, Mange, som have Tienere under sig, og naar de sige til den
Ene: Gak! Saa gaar han, til den Anden: Kom! Saa kommer han, og til den
Tredie: Giør det! Saa giør han det.

45 Og dog, naar vi ret fastholde Begrebet "Herre", da erkiende vi let, hvor lidet det
passer endog paa Jordens Vældigste; de ere dog trindt omkring i Afhængighed,
maae saa ofte lyde, hvor de vilde byde, deres Herskerstav er saa snart brudt, og jo
klarere vi ville forestille os deres Herlighed, desto nærmere komme vi til det
50 Gamle: Visselig hver Menneske er idel Forfængelighed, hvor fast han endog
staaer.

Men jo klarere dette indlyser os, med desto større Nødvendighed drages vor
Tanke op til det almægtige Herredømme, op til Ham, som i den fulde
55 Betydning alene er "Herren". Evangeliet taler om det Regnskab, Huusholderen
havde at aflægge for sin Herre. Men naar vi da tænke os det Regnskab, som vi
Alle sige, det ene Menneske har Ret at fordre af det andet, i Dette eller Hiint,
for nogle Ord, som gik over hans Læbe, for enkelte udvortes Gierninger eller
Forsømmelser, da er dette kun en svag Afbildning af det Alt omfattende
60 Regnskab, som vi skulle aflægge for den evige Retfærdighed.

Og naar vi nu see, hvorledes den forborgne Styrelse atter fører Mennesker
sammen efter Adskillelsen, i andre Tider, under andre Forhold, og Erindringen
da vaagner levende om Det, som var tilforn, som meentes forsvundet, forglemt,
65 og Giengjeldelsen da ofte kommer for det Onde, for det Gode, da er dette paa

Jorden noget Forbigaaende, de, der mødtes, skilles snart igien, men det betegner, hvad der forstaaes ved Gienseelsen i de evige Boliger.

- 70 Vi have af vort Evangelium fremhævet trede Forestillinger, men i disse samler sig og dets vigtigste Indhold, og det er disse

Forestillinger, der give Menneskets Liv dets Betydning;

75

Derfor ville vi ogsaa i denne Stund holde dem fast.

“Der var en riig Mand, som havde en Huusholder”.

- 80 Den, der har meget Gods, bruger ogsaa Huusholdere, han sætter den Ene over Eet, den Anden over Andet, og alle disse Huusholdere vide, at det, de have under Hænder, er ikke deres Eget, saa de kunne raade derover, som de ville, men at de skulle forvalte det efter hans Villie, i hvis Tieneste de ere, som kan sige til dem: Dette er ikke Eders, men det er min Eiendom. --- “Eiendom”: der have vi
85 atter et Ord, som ideligen bruges om de jordiske Ting; har det da der virkelig sin rette, sin fulde Betydning?

- Opløfte vi vore Øine, da see vi, hvor gridske Menneskene hige efter Noget paa Jorden, som de kunde kalde deres Eiendom, søge det med Ret, med Uret, søge
90 det med al deres Legems, deres Tankes Anstrengelse, derfor opoffre Nydelse og Ro, ak! Derfor ofte opoffre deres Fred. Dersom du da har naaet dit Livs Maal --- skiondt, naar mættes Begierligheden? --- men dersom du, i det mindste naar Du kan rose dig deraf for Andre, føler dig tilfredsstillet, da vil jeg gaae med dig, viis mig dine vidtudstrakte Marker, dine fyldte Lader, dine pragtfulde Sale, dine
95 kostbare Klenodier, alle dine Herligheder --- saa dette besidder du? Dette er din Eiendom?

- Vel veed jeg, at, dersom du lovligen har vundet det, da har intet Menneske Ret til at tage det fra dig; men der er ogsaa Uret i Verden, og der ere mange
100 forstyrrende Skiebner; Tyve kunne giennembryde og stiele, Hagelen kan nedslaae, Ilden kan udstrække sine fortærende Tunger, Krigen kan ødelægge, Oprøret kan adsprede; ere ikke just disse Tider trange, saa at de, der kiøbte, ere blevne som de, der ikke beholde, og de, der brugte denne Verden, som de, der ikke nyde den?

Og dersom du endog er i deres Tal, som indtil deres sidste Dag kunne leve roligt med deres Gods, da veed du det saare vel, at der kommer en Dag, som er den sidste, paa hvilken du kan sige: Jeg har en Eiendom paa Jorden; derefter gaaer
110 den over til Andre; du kiender saare vel det gamle, det eenfoldige og dog saa indholdssvære Ord: Vi have Intet bragt med til Verden, og vi kunne ei heller bringe Noget ud derfra --- er dette da din Eiendom?

Andægtige Tilhørere! Vi kunne jo ikke med vore Tanker dvæle derved, uden at
115 det ogsaa maa blive os klart, at i Ordets egentlige Betydning er der kun Een, som har Eiendom, Han, som kan sige: Mig hører al Jorden til, og vor inderste Erkiendelse samstemmer med den hellige Sanger: Jorden er Herrens, og dens Fylde, Jorderige, og de, som boe derpaa.

120 Men da følger jo deraf, at vi Alle ere, ikke Besiddere, men Huusholdere, satte af den store Besidder, den Ene over Dette, den Anden over Hiint, den Ene over Mere, den Anden over Mindre; og dette er, hvad der giver vort Liv dets rette Betydning, at vi ere Guds Huusholdere. Dette gjelder om alt det timelige Gods, det gjelder om al den timelige Ære og Magt, det gjelder ogsaa om de aandelige
125 Gaver; de kaldes "Gaver", fordi vi erkiende, at de gives os, at et Menneske kan slet Intet tage, uden det bliver givet ham af Himmelen; de kaldes "Naadegaver", fordi vi ikke erhverve dem ved vor Værdighed eller Fortieneste; og Den, som gav, kan igien tage, har ofte taget, ogsaa de aandelige Gaver, naar de forsømtes eller misbrugtes.

130 Den Samme er Alles Herre, som er riig nok for alle dem, som paakalde ham. Men da lader han ogsaa sige til Alle: Som Enhver har bekommet en Naadegave, saa tiener hverandre dermed, som gode Huusholdere over Guds mangeslags Naade!

135 Vi gaae videre i vort Evangelium, og møde de Ord: "Giør Regnskab for din Huusholdning, thi du kan ikke længere forestaae Huset". Ved det Sidste behøve vi ikke at dvæle, thi det er ingen Trossandhed, det er en utvivlsom Anskuelse, som vi have ved Sandserne, at den Ene efter den Anden bortkaldes fra den
140 Huusholdning, der var ham betroet, og Ingen tvivler om, at dette jo ogsaa til vederfares ham selv, medens han paa den anden Side er aldeles uvidende om, naar dette vil skee.

145 Desto alvorligere standse vi ved det Ord: "Gjør Regnskab for din
Huusholdning!" Dette Ord lyder nu ofte, som til Husholderen i Evangeliet, fra
det ene Menneske til det andet, og det er allerede her paa Jorden et saare
alvorligt Ord. Men mangen Gang fordres Regnskabet ikke hernede, og mangen
Gang kan Den, der ikke er beredt derpaa, snige sig derfra, eller ved allehaande
150 List bedaare Den, der krævede det af ham, og mangen Gang kan et Menneske
frimodigen møde Enhver paa Jorden, der kalder ham til Ansvar --- er dermed
hans Regnskab afsluttet?

O, som vi forhen sagde, dette, at vi alle tilstaae, det skeer med Rette, naar
155 Mennesker, der betroede os en Huusholdning eller en Forvaltning, fordre
Regnskab derfor, tyder jo dog hen paa, at der er en Retfærdighed, som skal og
maa gjøre sig gieldende, et Regnskab, af hvilket ethvert Regnskab paa Jorden
kun er et svagt Afbillede, et Regnskab, ikke for dette eller hiint Enkelte, men
som omfatter alle Livets Tider, fra den første, hvori Villien yttrede sig, til den
160 sidste, hvori du --- maaskee for tidligen --- sagde: Jeg vil og begierer Intet mere
hernede, omfatter enhver Overtrædelse og enhver Forsømmelse, det Liv, som
viste sig for Menneskenes Øine, og det skiulte Liv i det Inderste. Hvor
forskjelligt endog Menneskenes Sind er, og hvor let de endog ofte ile hen over de
Tanker, der komme dem til Uleilighed, det maa dog nødvendigen finde nogen
165 Gienklang i ethvert Menneskes Indre naar den gamle Psalmes Paamindelse lyder
til ham i en alvorlig Time:

Kom, Hierte! Tag dig Regnebræt,

170 Skriv op dit Lives Dage;

See til, om du kan sandse ret,

Og tænke lidt tilbage!

175

Hvad har du gjort de mange Aar,

Du har i Verden levet?

180 Tænk, sikre Siel! At Alting staaer

I Herrens Bøger skrevet.

185 Paa hvormange Maader endog Verdensbevidstheden søger at fordunkle
Gudsbevidstheden, og hvor Mange der endog afvise al Tanke om det Høiere
dermed, at Gud dog boer i et Lys, der Ingen kan komme til, at deres Tanke dog
ikke formaaer at stige op til ham, ikke at fatte den Uendelige, tør vi dog frit sige
Enhver: Gud er ikke langt borte, han er i dig saare nær, han boer ogsaa i dit
190 Hierte.

Vi tør kalde Samvittigheden frem med dens urokkelig Vidnesbyrd om den evige
Forskiel mellem Ret og Uret, med dens Fordring, at Enhver skal gjøre, hvad Ret
er; vi tør spørge Enhver: Veed du ikke i din Samvittighed, at denne Fordring
195 lyder til dig fra Den, der er større, end du, og som kan og vil fordre Regnskab?

Du kan gjøre Ret, du kan ogsaa gjøre Uret; men den evige Retfærdighed maa
gjøre Ret, mog dig, mod Alle. Veed du det ikke, ja med den uomstødeligste
Vished, at, naar du forsømmer det Gode, naar du gjør det Onde, da paadrager
200 du dig en Skyld, en Gield --- mod hvem? Ja, vel ogsaa mod Mennesker, men de
vide det maaskee ikke, eller kunne, eller ville ikke fordre den betalt --- er den
dermed afgjort?

Fordi du har gjort det Onde, og Gud har tauget, tænkte du derfor, at han skulde
205 være ligesom du? De veed det bedre, du veed i din Samvittighed, at det ikke er et
tomt Ord, naar en Røst herovenfra siger: Jeg vil straffe, og stille det klarligen
frem for dine Øine.

Vel løber Tiden hastig hen,
210

Og bliver evig borte;

Men det vil komme vist igien,

215 Hvad du i Tiden gjorde,

Naar Gud engang til Dommen vil

Den ganske Verden sanke,

220

Og der skal nøie svares til

Hver Gierning, Ord og Tanke.

225

“Den ganske Verden sanke” --- thi her skilles Menneskene ad, lidt snarere, lidt senere, med deres Villie, mod deres Villie, men den evige Retfærdighed, den evige Kierlighed skal samle dem igien. Derfor “gjører Eder Venner, at, naar I skilles herfra, skulle de annamme Eder i de evige Boliger!”

230

Menneskene skilles ad paa Livets Vei, sagde vi; mangen Gang fører Gud den atter sammen allerede hernede, og der ere forunderlige Geinseelser i denne Verden, til usigelig Glæde, til bitter Qval; men derefter skilles de for stedse under denne Himmel --- er det dermed forbi? Er der virkelig Nogen letsindig

235

nok, eller tungsindig nok, til at han turde sige i sit Hierte: Dette Liv, Menneskenes forunderlige Liv paa Jorden, er intet Andet end et Gøglespil, vistnok forberedt med underfuld Konst, udført med uhyre Kræfter, men dog kun et Spil, som forlyster eller forfærder, men som farer forbi, og adspredes, og giver Plads for et nyt, tomt og forfængeligt, som det forrige; her samles

240

Menneskene under Retfærdighedens hellige Love, hvis strenge Fordringer følge dem allevegne; der ere de, som stride den gode Striid, fornegte Verden og sig selv, og tage deres Kors paa; der ere de, som neppe ville røre Pligtens tunge Byrde med en Finger; derefter komme de Alle derhen, hvor den Retfærdige og den Uretfærdige have det samme Lod, i det Alt opslugende Svælg; her samles

245

Menneskene ved Kierlighedens Tilskyndelser, der ere de, som bevare den øm og reen trofast i deres Hierter, derefter sønderrives Baandet og Hiertet i den bittreste Smerte, og derefter har Kierligheden ingen Løn uden den Klage, at Tabt er Tabt?

250

Ja der ere de, der vel maae ønske, at det Svundne maa være svundet for stedse; der skielve for enhver Gienseelse, som den, i hvilken den Forførte, den Undertrykte, den Bagtalte, den Forurettede mangen Gang atter stod for Forførerens, for Forfølgerens Øine. Derfor søgte de Uhyrer, der betegnede hvert deres Skridt med Forstyrrelse og Uretfærdighed, at befrie sig fra Gienseelsens

255

Rædsler, idet de ikke hvilede, før deres Offere vare udslettede af Jorden, i det deres Valgsprog var: “Kun de Døde komme ikke igien”. Men, o retfærdige Gud! De døde komme igien; de sender dem til Indgangene af de evige Boliger at annamme dem, der komme efter, at følge dem til den Dom, hvor enhver ubillig Klage skal beskæmmes, men hvor ogsaa enhver billig Klage skal finde et

260

retfærdigt Øre; og, som man siger, at her Saarene atter bløde, naar Morderens

Haand rører ved Liget, naar de, som her skilles en føie Stund, mødes i de evige Boliger!

265 Vi ville vende os bort fra de forfærdelige Billeder. Det er jo dog et Evangelium, vi have for os; om det end taler os til streng Advarsel og Paamindelse, skal det dog ogsaa tale os til Glæde og Trøst. "Gjører Eder Venner", siger Herren, "at, naar I skilles herfra, de skulle annamme Eder i de evige Boliger"! Han taler her nærmest om Brugen af det timelige Gods, og hvilken skønnere Brug er der, end dermed
270 at købe Velsignelser?

Det er en skøn Forestilling, naar vi tænke os den Tiid, da de, der samlede Meget paa Jorden, ikke have Mere end de, der Intet kunde samle, naar Guldets har tabt sin Glands, Sølvets sit Værd, du kan Intet købe derfor --- der maaskee tilforn
275 lyste omkring ham, kommer til den fremmede Kyst, som hans Øie aldrig saae, hans Fod aldrig betraadte --- see, da er han ikke fremmed, ikke ukiendt; de udstrække Haanden imod ham, hvilke tilforn hans Haand fremhjalp, de føre ham frem for Dommeren, og sige: Løn du ham, thi vi have Intet at lønne ham med, og vor Løn begjærede han ikke, han nedtrykte os ikke ved sin Gave, roste
280 sig ikke deraf, hans venstre Haand vidste ikke hvad den høire gjorde; løn du ham, Herre! Thi du elsker en glad Giver.

"Gjører Eder Venner!" siger Herren. Men det er jo dog ikke blot dem, Herren velsigner, som kunne mætte de Hungrige og klæde de Nøgne, men ogsaa dem,
285 der besøgte de Syge, kom til dem, der vare i Fængsel, og for dem, som ikke trængte til Rigdommens Gaver, men hvilke Menneskene forskød, er den Armes Hierte, naar det aabner sig mod ham, saa dyrebart, som den Riges.

"Gjører Eder Venner"! Siger Herren. Og hvad erhverver sande Venner, uden det
290 venlige, ømme, redelige, trofaste Hierte? De, der saaledes elske hinanden, ak! Ja her maae de vel skilles ad, men hører, hvad Herren siger: De Bortgangne skulle annamme Eder i de evige Boliger. Han taler ikke tvivlsomt, ikke forblommede Ord, som kunde tydes i en anden Mening, det er ikke en løs Formodning eller Anelse, han vil vække i vore Hierter, han viser os ikke fiernt ud, efter maaskee en
295 lang, lang Søvn i Graven, men han taler klare og bestemte Ord: "Naar I skilles herfra, skulle de annamme Eder i de evige Boliger". O, m. V., visseligen ere vi ved Christi Evangelium gienfødte til et levende Haab, til en uforkrænkelig og uforvisnelig Arv!

Vel maae vi her gaae den tunge Vei mellem Grave, de Elskedes, evig Dyrebare Grave; men hvad vi tabte, er giemt til os, de, som her forlode os, staae rede at annamme os, naar vi ankomme, hvor de gik hen før vi; de ere os endnu en Rigdom, ja, her tør vi bruge Ordet, en Eiendom, thi hvo kan rive dem fra os? De
305 høre os til, som vi dem; hvad Hud har sammenføiet, skal Døden ikke adskille.

Det skeede os vel stundom, at vi efter lang Adskillelse her paa Jorden igien samledes med vore Kiere; ak! Maaskee saae vi dem bøiede af Alder, nedtrykte af Kummer, da sukkede vi, og saae op til bedre Steder, hvor Livet fornyes. Men det
310 forundtes os vel ogsaa, at vi efter den lange Skilsmisse saae dem igien, vel ikke uforandrede, men vi saae det samme Væsen, kun maaskee udviklet, modnet, forædlet, den samme uforandrede Kierlighed; havde da Livet paa Jorden en renere, skønnere Glæde? Og hvilken er da Himmelens Glæde, naar de, der har fulgtes ad i mangel Møie, Striid og Kummer, og derefter skiltes uden i Hiertets
315 dybe Grund at være adskilte, --- naar de atter samles der, hvor Lænkerne ere aftagne, Skrankerne nedbrudte, hvor det Forkrænelige er iført Uforkrænelighed, det Dødelige er iført Udødelighed!

Men ikke rene, ikke retfærdige ankomme vi der, og vi mene ikke at kunne
320 fuldendes ved vor egen Kraft, at kunne dække os med et Skiold, som vi selv beredte, mod Døden og Dommen. Hvem befale vi dem, der gaae forud? Hvem befale vi dem, der gaae forud? Hvem befale vi os selv, naar vi skulle gaae, hvor de gik? "Gjører Eder Venner, som kunne annamme Eder i de evige Boliger"! O, saaledes sagde du os selv, du vor Herre, Frelser, Forsoner!

325 Og hvilken Ven skulle vi da hellere søge, hvem skulle vi hellere bede at annamme os, naar vi skilles herfra, end dig selv, Herre Jesu Christi! Og du vil ikke forskyde os, naar vi, medens vi ere her tilhuse, stræbe at blive varagtige hos dig under alle Fristelser, men vi skulle og være, hvor du er; ja for Enhver, som dagligen bad:
330 Herre, tænk paa mig fra dit himmelske Rige! Kommer der en Dag, da du vil sige: "I Dag skal du være der med mig"! Amen.

Kilde

Manuskript taget fra Prædikener holdte i Aarene 1846 til 1852 af Dr. J. P. Mynster, Biskop over Siellands Stift, Kongelig Confessionarius. Sommer-Halvaaret. Anden Udgave. København. Gyldendalske
335 Boghandlings Forlag. Thieles Bogtrykkerie. 1854. efter aftale med udgiveren.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

340

Tags

9. søndag efter trinitatis, Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/j-p-mynsters-praediken-9-sondag-efter-trinitatis>

345

350

355

360

365

370

375